

Comunicarea eficientă- factor determinant al unei cariere didactice de succes

Relațiile de comunicare verbală constituie forma principală a interacțiunii umane, mijlocitoare a tuturor celorlalte relații interpersonale și este generată de trebuința general-umană de comunicare. Având ca instrument principal limbajul cu funcțiile sale, comunicarea verbală este mijloc de cunoaștere interpersonală și de autocunoaștere, stă la baza constituirii și dinamicii relațiilor simpatetice, ajută la coordonarea acțiunilor diferiților membri ai grupului, permite impunerea normelor de grup, dezvoltarea sociabilității indivizilor și integrarea lor socială.

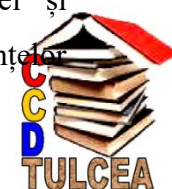
Comunicarea interumană este procesul prin care un conținut cognitiv se transmite de la o persoană la alta prin semne care au aceeași semnificație pentru emițător și pentru receptor. Comunicarea cuprinde informații, impresii, trăiri afective, judecăți de valoare, comenzi și se realizează cu scopul de a stabili un comportament existent sau de a produce modificările comportamentale la indivizi sau grupuri.

Procesele de comunicare sunt esențialmente sociale, se întemeiază pe fenomene de interacțiune dintr-un emițător și un receptor, care sunt cei doi termeni ai relației ce transmit și receptează semnale simultan.

O formă particulară de comunicare interumană este comunicarea didactică, care constă într-un transfer complex al informației între un emițător și un receptor care își asumă simultan și succesiv aceste roluri.

Comunicarea didactică presupune o interacțiune de tip feed-back privind informațiile. Această notă de reciprocitate în actul comunicării deosebește comunicarea de informare. Comunicarea didactică stă la baza oricărei intervenții educative. Conținutul cognitiv predat-învățat în procesul didactic și influențarea formativă presupun o interacțiune permanentă între educator și educat. Chiar dacă în momente reale comunicarea didactică pare unidimensională, de la profesor spre elev în predare și de la elev spre profesor în verificarea cunoștințelor, această poziție se referă la un flux informațional principal. În același timp, funcționează o conexiune inversă, prin care emițătorul este informat permanent despre efectele comunicării asupra partenerului, permițând fiecăruia dintre locutori să-și adapteze conduita comunicațională în funcție de ceea ce receptează. În acest fel comunicarea didactică devine bilaterală.

Profesorul este permanent inițiator și organizator, conducător al actului comunicațional, el stabilește obiectivele, conținutul, metodele și canalele de transmitere a mesajului și structurează utilizarea timpului afectat activității. Mesajul profesorului respectă principiile științei și psihopedagogiei, este previzibil și prescriptiv. Elevul trebuie antrenat în însușirea cunoștințelor

transmise de către profesor și ajutat să-și formeze deprinderi și capacități de însușire a informațiilor și de utilizare a acestora, de formare și de autoformare ulterioară și permanentă. Semnalele verbale și nonverbale emise conștient sau involuntar de către elevi în timpul activității sunt recepționate de către profesor, acesta le decodifică și-și adaptează din mers conduita comunicațională informațiilor primite. Adaptarea comportamentului comunicațional al profesorului este conștientă și urmărită sistematic, cea a elevului este în mare măsură spontană.

Comunicarea didactică îndeplinește simultan sau succesiv, funcții de cunoaștere, reglatoare, persuasive și expresive. Prin funcția cognitivă se transmit și se receptează cunoștințe, opinii, experiențe, se elaborează concepte, se vehiculează idei. Prin funcția reglatoare se orientează actul perceptiv, se stimulează atenția, memoria, stările afective, atitudinile. Profesorul face deseori apel la funcția persuasivă a comunicării adresând elevilor sfaturi, recomandări, îndemnuri sau emițând ordine, induce atitudini și influențează convingeri. Comunicarea are și un important rol expresiv. Se comunică stări afective de aprobare-dezaprobară, de aderență sau respingere, de apropiere sau ostilitate.

Comunicarea interumană se realizează în formă verbală, nonverbală și paraverbală.

Limbajul, ca formă specifică de comunicare verbală este un sistem de comunicare cu ajutorul limbii și este un fenomen individual. Limbajul se învață în procesul de socializare a individului începând din familie și continuând în procesul de multiplicare a contactelor sociale ale copilului, apoi în mod organizat în instituția școlară. Prin comunicarea verbală, se vehiculează cu ajutorul cuvintelor, propozițiilor, frazelor, conținutul abstract și generalizat al reflectării realității în conștiință. Principalele procese elaborate ale limbajului verbal sunt vorbirea și scrierea, audierea și citirea și se formează în perioada școlarității mici.

Limbajul oral este forma principală a limbajului verbal și este intens folosit în activitatea didactică. Folosirea limbajului oral presupune respectarea unor anumite reguli, cum sunt: corectitudinea lexicală, fonetică și gramaticală, reguli de uzanță convențională. Încărcătura semantică a limbajului este susținută și întărită în limbajul oral de tonul folosit, timbrul, inflexiunile vocii, întrebări retorice, iar în limbajul scris de semnele de punctuație.

Comunicarea nonverbală este un sistem concret, perceptual sau imagistic prin care sporește accesibilitatea și operaționalitatea decodificării mesajului. În comunicarea pedagogică, două categorii de limbaje nonverbale au pondere mai însemnată: cea audio-vizuală și limbajul trupului. Cu ajutorul audio-vizualului, materializat în înregistrări audio, filme, planșe, ilustrații, elevii vin în contact perceptiv cu obiecte și fenomene pe care nu le pot cunoaște în mod direct, prin experiență proprie.

Limbajul trupului însoțește limbajul vorbit, îl întărește, întregeste și prelungește semnificația cuvintelor. Este reprezentat de mimică, gestică, pantomimică, ținută fizică, mișcare, de toate expresiile corporale, în general, care pot fi percepute vizual.

Comunicarea verbală, împreună cu cea nonverbală, este esențială pentru comunicarea afectiv-attitudinală și pentru dimensiunea relațională a actului comunicării: profesorul devine apropiat, simpatic sau rece, distant.

Comunicarea paraverbală însoțește și ea comunicarea verbală și se referă la modul cum sunt folosite cuvintele, transformând cuvintele în instanță modelatoare (C.Cucoș, 2002). Intonația, debitul verbal, ritmul, forța, stilul exprimării au puternice implicații afective. Figurile de stil amplifică puterea mesajului, îi suplimentează semnificațiile.

Acțiunea de influențare a elevilor de către profesor, atât în plan formativ cât și în plan informativ, începe cu comunicarea unui conținut informațional. Scopul însuși al activității presupune ca punct de plecare și în continuare, permanent, un schimb de informații între profesor și elevi, o comunicare educațională. Aceasta este o formă fundamentală de interacțiune între profesor și elevi prin care profesorul urmărește deliberat și sistematic fie stabilitatea, fie modificarea comportamentelor elevilor sau grupului de elevi.

Ca în orice proces de comunicare umană, în comunicarea educațională relaționarea are loc între emițător și receptor printr-un canal de transmitere a mesajului într-un sistem de simboluri și semnificații, într-un context situațional anumit.

În absența unui minim de congruență repertorială, comunicarea nu poate avea loc, schimbul de mesaje între emițător și receptor se realizează mai frecvent și mai ușor dacă cei doi termeni se aseamănă.

Procesul de comunicare se poate desfășura lateralizat, când receptorul nu devine în nici un moment emițător, și nelateralizat, ca formă integrală a comunicării, cu prezența feedback-ului. Feedbackul înlesnește exprimarea deschisă a atitudinilor, sentimentelor, opiniilor, permite o relație educațională stimulativă între profesor și elevi, iar la nivelul grupului, creșterea coeziunii și a gradului de interacționare a membrilor lui.

Calitatea comunicării educaționale este în funcție de sistemul de comunicare și de gradul de stăpânire a acestuia de către emițător și de către receptor. Dacă relația educațională se bazează pe schimb de informații în care inițierea comunicării se realizează spontan și liber, gradul de interacțiune profesor-elevi și elevi-elevi este mai puternic, implicarea în activitate, intensă, efectele formative mai pronunțate.

Referințe bibliografice:

1. Cerghit, I., *Perfecționarea lecției în școala modernă*, Editura Didactică și Pedagogică București, 1983;
2. Cristea, S., *Fundamentele științelor educației*, Editura Litera Internațional, București, 2003;
3. David, T., Predescu, A., *Empatia și relația profesor-elev*, Editura Academiei, București, 1987;
4. Pescaru, A.B., *Parteneriat în educație*, Editura Aramis Print, București, 2004;
5. Truța, E., Mardar, S., *Relația profesori-elevi: blocaje și deblocaje*, Editura Aramis Print, București, 2005.

Prof. Petrovici Silvia

Școala Gimnazială Dorobanțu, jud.Tulcea